

Směrnice o užívání hornických a hutnických insignií

Hornické a hutnické insignie jsou symboly hornického a hutnického stavu, které jsou užívány členy hornických a hutnických spolků. Jedná se o oděv, pokrývku hlavy a další doplňky nezbytné k ústrojní kázni členů hornického a hutnického stavu.

I. Hornická a hutnická uniforma

- (1) Slavnostní hornická a hutnická uniforma (dále již jen „uniforma“) je užívána členy hornických a hutnických spolků a příznivci hornictví a hutnictví. Je vyrobena z látky černé barvy, skládá se z kalhot nebo ze sukně, ze saka, a z pokrývky hlavy. Součástí uniformy jsou boty černé barvy, ponožky černé barvy, košile bílé barvy, hornická či hutnická kravata.
- (2) Sako má střih kytle. Límeček je ze sametu černé barvy opatřený na každé straně jedním hornickým či hutnickým znakem (hornickým znakem je překřížené kladivo a želízko zlaté barvy, hutnickým znakem jsou dvě odlévací lžice a kleště, dále již jen „znak“), na horní části rukávů je po obou stranách našitá výložka orámovaná obrubou černé barvy, ve středu předěleném proužkem nebo dvěma proužky látky zelené či červené barvy šířky nejvíce 3 mm, funkčním a stavovským označením a v dolní části opatřená štrápci délky 8 cm barvy zlaté či černé.
- (3) Knoflíky saka jsou ze žlutého kovu s hornickým nebo hutnickým motivem s celkovým počtem 29 ks.
- (4) Při slavnostních příležitostech je kytle zapnutá až ke krku, poslední knoflík může zůstat nezapnutý.
- (5) Kalhoty mají rovný střih a po stranách všitý úzký lampas zelené barvy, či červené barvy o šířce 2 – 3 mm v délce kalhot. Sukně je rovného střihu s délkou po kolena. Nošení kalhot dle místních doložených historických zvyklostí - například v barvě bílé (Příbramsko) či v barvě červené zkrácené pod kolena doplněné bílými punčochami (Krušnohoří) - není touto směrnici dotčeno.
- (6) Obuv je barvy černé. U mužů polobotky či mokašiny, v zimních měsících lze užít černých zimních bot. U žen lodičky, v zimních měsících lze užít černých dámských zimních bot.
- (7) Ponožky, podkolenky či silonky jsou vždy v černé barvě.
- (8) Hornická pokrývka hlavy má tvar lodičky nebo čepice s kšiletem (zvaná též „čáka“ či „kalpak“). Znak je umístěn na levé straně lodičky, ve středu čáky či klobouku. U hutníků je pokrývkou hlavy hutnický klobouk.
- (9) Čáka (kalpak) může být doplněna o chochol z dlouhých ptačích per (zvaný též „fedrpuš“) různých barev. Barvy chocholu nejsou ustáleny, většinou se jedná o krajové zvyklosti či funkce člena (např. hornická kapela).
- (10) Ačkoliv je etiketou dáno pokrývku hlavy v budovách sejmut, hornická a hutnická pokrývka hlavy je součástí uniformy, a tudíž může pokrývka zůstat na hlavě, pokud je dotýčný součástí ceremonie. V kostele se smeká vždy.
- (11) Kravata je u horníků zelená či černá, u hutníků červená (s či bez hornických a hutnických symbolů), pro smuteční příležitosti černá (s či bez hornických a hutnických symbolů). Ženy mohou místo kravaty užít zelený, červený či černý dámský šátek na krk dle příslušnosti ke stavu.
- (12) Rukavice jsou určeny pro slavnostní příležitosti a vždy v bílé barvě (vlajkonosi mohou užívat hornické a hutnické rukavice pro vlajkonose).
- (13) Užívání hornických šavlí, kordů a kordíků je výsadou historických hornických uniforem nebo významných ocenění členů hornického stavu. Zbraň je nošena na levé straně, v povětšině případů zavěšena na opasku.

II. Doplňky k hornické uniformě

- (1) **Hornická švancara** (též „*hornická hůl*“ či „*banický fokoš*“) je zdobná symbolická sekerka, která je užívána na hornických slavnostech. Opřena je na pravém rameni kovovou částí a držena pravou rukou za dolní konec úzké zploštělé násady, zakončené kováním a tupým bodcem.
- (2) **Hornický kahan** (též „*kahanec*“) jako jeden ze symbolů hornictví je užíván při hornických slavnostech a průvodech, je nošen v levé ruce.

III. Zástava a úloha vlajkonose

- (1) Zástavou je vlajka hornického či hutnického spolku - většinou v jediném exempláři - která svým vyobrazením charakterizuje daný spolek.
- (2) Vlajkonos je čestná a významná funkce související s ochranou zástavy a reprezentací spolku navenek. Vlajkonos udržuje vlajku v provozuschopném stavu a dbá o její čistotu.

- (3) Vlajkonoš používá pro manipulaci se zástavou bílé rukavice. Tyto rukavice jsou nutností a samozřejmostí pro využívání zástavy při slavnostních příležitostech. Bez těchto rukavic by neměl vlajkonoš vystupovat se zástavou.
- (4) Při pochodu nese vlajkonoš zástavu na levém rameni, levá ruka objímá seshora žerd'. Pravou rukou zapažuje a následně žerd' „hobluje.“ Vzhledem k výšce a váze některých hornických zástav může vlajkonoš využít kožený pás (tzv. „touleč“). Pocta se zástavou se vzdává v pozoru, vykloněním praporu pravou rukou před sebe.
- (5) Ve slavnostním průvodu jako první kráčí kapela, za ní zástavy s doprovody.
- (6) Při smutečním aktu se umísťuje na zástavu černá smuteční stuha. Pokud to prostory umožňují, vlajkonoš by měl stát z pohledu diváků vpravo od rakve s pokrývkou na hlavě. Zástava je po celou dobu obřadu ve skloněné pozici a v okamžiku spouštění rakve se vlajkonoš k rakvi natočí a zástavu ještě o kousek níže skloní.
- (7) Při umístění zástavy na tribunu je tato vynesena vlajkonošem na tribunu a vložena do předem připraveného stojanu. Poté se může vlajkonoš vzdálit, avšak do vzdálenosti, aby zástavu měl neustále pod dozorem.
- (8) Při slavnostních akcích je možné užít též slavnostní šerpu spolku, tato je nošena z pravého ramene na levý bok.

IV. Pozdrav

- (1) Členové hornických a hutnických spolků a příznivci hornického a hutnického stavu se zdraví slovy „Zdař Bůh“.
- (2) Odpovědí na pozdrav je opět „Zdař Bůh“ či „Dej Bůh“.

V. Distinkce uniforem

- (1) **Distinkcemi** rozumíme hodnotní označení členů hornického a hutnického stavu, zaměstnanců státní báňské správy a zaměstnanců těžebních organizací. Distinkce - hornická kladívka - jsou kovové ve zlaté barvě a jsou umístěny na bocích rukávů.
- (2) **Členové spolků a představitelé měst** nosí na rukávech výšivku příslušného spolku či znak města a užívají hornická kladívka v počtu dle zastávané funkce:
 - (a) jeden symbol - mohou užívat všichni členové spolků;
 - (b) dva symboly - označují členy výborů spolků a předsednictva SHHS ČR;
 - (c) tři symboly - přináležejí místopředsdům výborů spolků a předsednictva SHHS ČR;
 - (d) čtyři symboly - mohou užívat pouze předsedové spolků a předseda (perkmistr) SHHS ČR.
- (3) **Zaměstnanci báňské správy** postupují dle Příkazu č. 6 předsedy Českého báňského úřadu ze dne 29. 7. 1997. Užívají hornická kladívka lemována lipovými listy a v počtu dle zastávané funkce.
- (4) **Aktivní pracovníci těžebních organizací** užívají hornická kladívka v počtu dle zastávané funkce:
 - (a) jeden symbol - užívají běžní zaměstnanci těžební organizace;
 - (b) dva symboly - přísluší revírníkům či vedoucím oddělení;
 - (c) tři symboly - přináležejí vedoucím úseků či náměstkům ředitele;
 - (d) čtyři symboly - užívá ředitel organizace.
- (5) **Představitelé firem, institucí a organizací, kteří odešli do důchodu, mají právo na rukávech užívat distinkce v počtu, jaké užívali v době aktivní činnosti nebo výkonu funkce. Pro odlišení od řadových členů hornických spolků používají štítky některých hornických organizací (OKD, KD, ULB, SHD, HDB, VVUÚ, ČSUP, VÚPEK atd.).**

VI. Vyznamenání a odznaky

- (1) Vyznamenání se nosí na levé straně uniformy a posléze (je-li jich více) i na pravé straně v řadě:
 - (a) státní vyznamenání;
 - (b) rezortní vyznamenání;
 - (c) vyznamenání za pracovní a celospolečenskou angažovanost;
 - (d) spolkové a stavovské vyznamenání.
- (2) Odznaky s hornickou a hutnickou tematikou (příslušnost ke spolkům, pamětní odznaky ze setkání hornických měst apod.) se nosí na horní části kytle. Nositel uniformy dbá, aby pamětní odznaky vystavoval v únosné míře.
- (3) Nositel uniformy dbá, aby nedošlo k poškození či znevážení vyznamenání a k znevážení stavu.

VII. Další ujednání

- (1) Výše zmíněné body směrnice jsou doporučením pro členy a příznivce hornických a hutnických spolků, body nejsou právně vymahatelné, přesto se z etického hlediska doporučují dodržovat. Vznikly zejména proto, aby byly sjednoceny zásady nošení uniforem poté, co již Směrnice č. 10/1983 Federálního ministerstva paliv a energetiky není pro nošení hornických uniforem závazná.

- (2) Všichni uživatelé uniforem jsou povinni se na veřejnosti chovat tak, aby v ostatních občanech vzbuzovali úctu k hornickému a hutnickému stavu.
- (3) Uživatelé jsou povinni udržovat kroj nepoškozený a čistý.
- (4) Nošení starých historických oděvů, kostýmů a jejich příslušenství tato směrnice neřeší a je tudíž zcela na zodpovědnosti a kompetentnosti jejich uživatelů.

Použité zdroje:

- (1) HÁLEK, V. *Studie využití hornických krojů jako součásti kulturního dědictví hornictví pro rozvoj cestovního ruchu na Sokolovsku*, 2011.
- (2) SKALNÍKOVÁ, O. *Pět století hornického kroje*. Příbram: Komise sympozia Hornická Příbram ve vědě a technice, 1986.
- (3) VOPASEK, S. *Dějiny hornictví aneb jak to bylo s uhlím na Ostravsku*. Ostrava: Repronis, 2005. Ostravica. ISBN 80-7329-099-5.
- (4) Návrh předpisu č. j. 7113-4/I-53 Ministerstva paliv.
- (5) Nařízení č. 115 ze dne 27. 6. 1890, Zákoník říšský, Vídeň.
- (6) Příkaz č. 6 předsedy Českého báňského úřadu ze dne 29. 7. 1997.
- (7) Směrnice č. 10/1983 Federálního ministerstva paliv a energetiky.
- (8) VELEBNÝ, Z. *Manuál pro vlajkonose*. Dostupný z WWW: <https://www.velebny.cz/manual-pro-vlajkonose> ke dni 2. 9. 2019.
- (9) *Příručka krojovaného sokola*. Dostupná z WWW: <http://www.sokolskastraz.cz/prirucka/> ke dni 2. 9. 2019.

Vypracoval: Brázda Zdeněk; Dorazil Václav; Klabouch Vratislav

18. 6.

Schválila: Valná hromada SHHS ČR dne2021

Účinnost: od 1. 7. 2021

Dorazil v.r. David v.r. Šťastný v.r. Klabouch v.r. Tomšovská v.r.